

Schijnrein

Zoogdieren zijn rein en mogen gegeten worden als ze aan deze beide voorwaarden¹ voldoen:

- Ze hebben gespleten hoeven
- Ze herkauwen hun voedsel

Een ultra-orthodoxe en anti-zionistische rabbijn sprak daarover met studenten en kwam bij de vraag waarom het varken als toppunt van onreinheid wordt beschouwd. Het is in het Jodendom het bekendste voorbeeld van verboden en verafschuwd voedsel. Waarom? Het varken heeft nota bene het eerste van de beide genoemde kenmerken: gespleten hoeven. Maakt dat het dier niet half-rein? of in elk geval wat minder onrein dan dieren die beide kenmerken missen? Nee, zeker niet, maar juist integendeel! Varkens hebben *wel het uiterlijke* kenmerk (gespleten hoeven) maar *niet het innerlijke* (herkauwen). Dat maakt het dier zo gruwelijk en walgelijk:

‘Dat is omdat het dier als hij ligt zijn poten uitsteekt, als om te zeggen “zie mij, ik ben *koosjer*”; daarmee is het

Bij de schapen, Adolf Eberle (1843-1914)

nu juist veel gevaarlijker dan andere verboden dieren! (...) Wie openlijk goddeloos is, is niet het ergste gevaar; veel gevaarlijker is iemand die zich hult in vroomheid, die echter vals is.’

Dit is een aardig voorbeeld van aansprekende rabbijnse exegese. Minder aardig is de manier waarop de rabbijn het vervolgens uitwerkte: met een felle aanval op een vooraanstaand (religieus-zionistisch) politicus. Zonder dat de rabbijn diens naam noemde (‘in heilige plaatsen noemt men zulke namen niet!’) was evengoed wel duidelijk wie hij bedoelde: een minister die doorgaans een kleine, gehaakte keppel draagt.

‘Dat is hoe het ook vandaag de dag is: we lijden vooral onder hen die pretenderen religieus te zijn en zeggen te handelen in naam van de religie. Wat zou het goed zijn als deze man, die deelneemt aan een regering die de ware religie ondermijnt, die halve of een-derde keppel van hem van zijn hoofd zou halen; dat zou beslist een goede daad en een grote verdienste zijn.’²

Ik moet bij een zo fel van leer trekken en oordelen denken aan wat Jezus heeft gezegd in een discussie over rein en onrein: ‘Niet wat de mond ingaat verontreinigt de mens; maar wat de mond uitkomt, dat verontreinigt de mens.’ Dat is een heel sterke uitspraak, waarmee Jezus de vinger legt bij een verkeerde vroomheid, die alleen maar kijkt naar wat uiteindelijk toch uiterlijk is. Immers, wat de mond inkomt verdwijnt via de buik in de beerput, ‘maar wat de mond uitgaat komt uit het hart, en dat maakt de mens onrein.’³

Ik wil hierbij nog wel een aantekening maken. Wellicht overbodig, want het spreekt helemaal voor zich. Maar het is in de kerk toch maar al te vaak buiten beeld geraakt.

Die uitspraak van Jezus betekent niet dat Hij en zijn discipelen gerust onrein voedsel gegeten zou hebben. De reactie van Petrus op het visioen van het laken met onreine dieren (Hand. 10:11-14) laat wel zien hoever dat van hen afstond. De woorden in Mattheüs 15:1-20 zijn dan ook niet naar aanleiding van wat de Bijbel zegt over rein of onrein voedsel, maar naar aanleiding van wat de traditie zegt over handwassing (zie vs. 1). <

¹ Lev. 11:3, Deut. 14:6
² www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/210137#.VxCD7DCLQcX
³ Matt. 15:1-20, zie met name vs. 11 en 16-20; vgl. Mark. 7:1-23

Protestantse Kerk

De relatie tot Israël

De kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland stelt dat de relatie met Israël fundamenteel is: we zijn onopgeefbaar met het volk Israël verbonden. De kerk is ‘geworteld in Israël’ en met Paulus kun je zeggen: niet jij (kerk, gemeentelid) draagt de wortel, maar de wortel draagt jou (Romeinen 11:18). De benaming ‘het volk Israël’ wordt breed opgevat. Het is het volk Israël zoals het zichzelf verstaat. Het Joodse zelfverstaan is heel divers. Het heeft te maken met het Joodse volk (waar ook ter wereld), de Joodse religieuze traditie en de staat Israël.

Van zending tot gesprek

De Protestantse Kerk heeft een lang traject afgelegd in haar verhouding tot het Joodse volk. Zij heeft afstand genomen van het woord zending t.a.v. Joden en kiest voor het woord gesprek. Dit gesprek voert de Protestantse Kerk vanuit haar eigen identiteit, als Christus-belijdende gemeenschap. Het woord ‘onopgeefbaar’ heeft een historische en een theologische connotatie. De term wordt oorspronkelijk gebezigd in directe relatie met de nalatige houding van de kerk t.a.v. de Sjoa en het antisemitisme. Daarbij hoort in ieder geval dat de Protestantse Kerk vormen van vervangingstheologie afwijst en dat antisemitisme wordt bestreden.

Verbonden in de Ene

Historisch gezien zijn het christendom en het rabbijnse jodendom tradities die beide teruggaan op het jodendom van de eerste eeuw. Beide tradities hebben elkaar wederzijds beïnvloed en hebben op elkaar gereageerd. Joden en christenen zijn ook vanuit een theologische visie met elkaar verbonden. Jodendom en christendom zijn twee loten die gegroeid zijn vanuit de erfenis van het bijbelse volk Israël. Joden en christenen lezen voor een gedeelte dezelfde Schriften. De Hebreeuwse Bijbel is gemeenschappelijk erfgoed. Jezus is een Jood. Het Nieuwe Testament is voor het overgrote deel Joods. Dat de kerk het gesprek met het Jodendom zoekt, raakt aan het hart van het belijden. De God die daarin ter sprake komt is één, de Ene. Joden en christenen blijven elkaars pad voortdurend kruisen, juist omdat de oorsprong van de weg één is. <

De theoloog en schrijver Andries Knevel is als radio- en televisiepresentator werkzaam bij de Evangelische Omroep

Andries Knevel

Israël, een roeping ook voor jongeren

Ik weet niet precies hoe groot de jongerenorganisatie van *Christenen voor Israël* is. In het laatste nummer van *Israël Aktueel* las ik er in ieder geval niets over. Wel heeft de organisatie familiedagen georganiseerd met een speciaal programma voor kinderen. Maar die moesten met hun ouders mee, denk ik zo maar. Waar ik naartoe wil? Naar mijn vermoeden dat het je bezig houden met Israël zo langzamerhand een hobby (of moet ik zeggen roeping) voor oudere mannen en vrouwen is geworden. En laat ik er maar meteen bij zeggen, dat vind ik spijtig. Het lijkt wel of het onderwerp “Israël” de theologische of politieke bloeddruk van de jonge generatie christenen nauwelijks omhoog krijgt.

Toen ik een symposium organiseerde over de vraag waarom we binnen orthodox christelijk Nederland zo verdeeld zijn over Israël, kwamen daar heel veel mensen op af, maar de gemiddelde leeftijd laat zich raden. Ik zie minimaal twee verklaringen.

De eerste is, dat de nieuwe generatie geen weet meer heeft van het benarde kleine Israël, dat zich moet verdedigen tegen machtige Arabische bureaus. Voor hen zijn 1948, 1967 en 1973 onbekende jaartallen. En integendeel, als er over macht in het Midden-Oosten wordt geschreven, staat Israël nu aan de kant van de macht en zijn de andere staten benard. De tweede reden is, dat voorzover jongeren in theologische disputen geïnteresseerd zijn, Israël in ieder geval geen theologisch thema is.

Ik kan een hele lijst onderwerpen noemen waar nog wel enige interesse voor is, vooral als het thema's zijn die dicht bij de belevingswereld liggen, maar Israël zal heel laag op de lijst staan. Indien al. Werk aan de winkel dus wanneer Israël en de Palestijnse christenen ons aan het hart gaan. Hoe?

In alle eerlijkheid: ik weet het niet. En een nieuw 1967 of 1973 gun je noch Israël, noch de buurlanden. <